

Birey, Toplum ve Değerler

Proje Yürütücüsü
İhsan Çapcıoğlu

Editörler
İhsan Çapcıoğlu
Mualla Yıldız

Yazarlar
Fatma Balcı Arvas
Fatma Çapcıoğlu
Gülüşan Göcen
Halil İbrahim Özasma
Hüseyin İbrahim Yeğın
İhsan Çapcıoğlu
Mehmet Akın
Mualla Yıldız
Nimet Ferah
Sema Eryücel

ISBN: 978-605-2233-28-3

1. Baskı
Aralık, 2018 / Ankara
2000 Adet

 Grafiker®
Yayınları
Yayın No: 294
Web: grafikeryayın.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

 Grafiker®
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafik@grafiker.com.tr
Web : grafik.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	7
-------------	---

DEĞERLER

Halil İbrahim Özasma

1. Değer Nedir?.....	10
1.1. İslam Düşüncesinde Değer.....	11
1.2. Psikoloji Biliminde Değer.....	12
2. Dört Temel Değer/Erdem	15
2.1. Hikmet.....	15
2.2. Cesaret.....	17
2.3. İffet.....	19
2.4. Adalet.....	21
3. Sonuç.....	22
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	25
Değerlendirme soruları.....	27

ŞÜKÜR

Gülüşan Göcen

1. Şükür Nedir?.....	30
2. Nimet (İyilik) Nedir?.....	31
3. Şükürün Psikolojik Açılımı Nedir?.....	32
4. Dini ve Manevi Yönden Şükürün Yeri ve Önemi Nedir?.....	34
5. Şükürün Kategorileri Nelerdir?.....	38
6. Şükür ve Halleri.....	40
6.1. Şükretmek.....	40
6.2. Şükretmeyi Unutma/İhmal Etme (Vefasızlık, Kıymet Bilmemezlik).....	40
6.3. Şükretmemeyi Seçmek (Nankörlük).....	41
7. Şükür Mutluluk ve Din İlişkisi.....	43
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	47
Değerlendirme Soruları.....	50

ADALET*Nimet Ferah*

1. Adalet Nedir?.....	52
1.1. Adalet Türleri.....	53
2. İnsani Bir Erdem ve Psikolojik Bir Değer Olarak Adalet.....	54
3. Toplumsal ve Siyasal Bir Değer Olarak Adalet.....	58
4. Hukuki Bir Değer Olarak Adalet.....	60
5. Dini Bir Değer Olarak Adalet.....	62
6. Sonuç.....	65
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	65
Değerlendirme Soruları.....	67

İFFET*İhsan Çapcıoğlu – Mehmet Akın*

1. İffet Nedir?.....	70
2. Değerler Sınıflaması Bağlamında İffet.....	71
3. Arzu ya da İstek Gücü Olarak İffet.....	73
4. Benlik Bütünlüğü Bağlamında İffet.....	76
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	78
Değerlendirme Soruları.....	79

MUTLULUK*Fatma Balcı Arvas*

1. Mutluluk Nedir?.....	82
2. Felsefî Düşünce de Mutluluk.....	84
3. Psikoloji’de Mutluluk İle İlgili Kavramlar.....	84
3.1. İyi Olma Hali.....	84
3.2. Psikolojik İyi Olma Hali.....	85
3.3. Öznel İyi Olma Hali.....	87
4. İslam Dini Düşünce Geleneğinde Mutluluk/Huzur.....	88
4.1. Kur’an ve Hadislerde Mutluluk.....	88
4.2. İslam Felsefe ve Ahlak Düşüncesinde Mutluluk.....	89
4.3. İslam Tasavvuf Düşüncesinde Mutluluk.....	91
5. Din ve Mutluluk İlişkisi.....	93
5.1. Anlam Sistemi Olarak Din.....	93
5.2. Sosyal Destek Olarak Din.....	94
5.3. Başa Çıkma Mekanizması Olarak Din.....	96
5.4. Olumlu Duygular Sağlayan Bir Tecrübe Olarak Din.....	97
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	99
Değerlendirme Soruları.....	104

DİNİ BAŞAÇIKMA*Sema Eryücel*

1. Başa Çıkma Nedir?.....	106
2. Dini Başa Çıkma.....	109
2.1. Olumlu ve Olumsuz Dini Başa Çıkma.....	112
2.2. Örnek Okuma Parçası.....	115
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	118
Değerlendirme Soruları.....	122

AFFEDİCİLİK*Fatma Çapcıoğlu*

1. Affedicilik Nedir?.....	124
2. Felsefe ve Din Literatüründe Affedicilik.....	126
3. İslam Geleneğinde Affedicilik.....	130
3.1. Kur'an'da Af Kavramı.....	130
3.2. Hadislerde Affedicilik.....	132
4. Psikolojide Affedicilik.....	134
4.1. Fizyolojik ve Psikososyal Açından Affediciliğin Yararları.....	140
4.2. Affetme Süreci.....	143
4.3. Affedicilik Üzerinde Etkili Olan Unsurlar.....	145
5. Affedicilik, Din ve Dindarlık İlişkisi.....	148
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	153
Değerlendirme Soruları.....	158

GÜVEN*Mualla Yıldız*

1. Güven Nedir?.....	161
2. Bireyde Güven Duygusunun Gelişimi.....	161
2.1. Yakın İlişkilerde Güven.....	164
2.2. Yaradan'a Güven.....	166
2.3. Güvensizliğin Onarımı.....	167
3. Toplumsal İlişkilerde Güven.....	168
3.1. Toplumsal Güveni Tehdit Eden Faktörler.....	170
3.2. Toplumsal Güveni Destekleyen Faktörler.....	172
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	174
Değerlendirme Soruları.....	178

VEFÂ*Hüseyin İbrahim Yeğin*

1. Vefâ Nedir?.....	181
2. Vefâyı Oluşturan Unsurlar.....	182

2.1. Sadakat (Bağlılık).....	182
2.2. Sözünde Durma.....	183
2.3. Emin (Güvenilir) Olma.....	184
2.4. Sorumluluk.....	185
2.5. Fedakârlık.....	186
3. Kime Neye Karşı Vefâ.....	187
3.1. Allah'a Karşı Vefâ.....	187
3.2. Peygamber'e Vefâ.....	188
3.3. Anne-Baba ve Yakınlara Vefâ.....	189
3.4. Eşlerin Vefâsı.....	190
3.5. Dost ve Arkadaşlara Vefâ.....	191
3.6. Milli Değerlere Vefâ.....	192
3.7. Yurttaşlık Değerlerine Vefâ.....	193
4. Vefânın Ahlaki Yönü.....	193
5. Kur'an-ı Kerim'de Vefâ.....	194
5.1. Müminlerin Vasfı Olarak Vefâ.....	195
5.2. Allah ile İnsan Arasındaki İlk Ahit Olarak Vefâ.....	195
5.3. Sözünde Durmak Antlaşmaya Bağlı Kalmak.....	197
5.4. Ölçü ve Tartıda Doğru Olmak.....	198
5.5. Ahde Vefâsızlık.....	199
6. Hz. Peygamberin Vefâsı.....	200
6.1. Ahlaki Özelliği Olması.....	200
6.2. Vefânın Önemini Anlatması.....	201
6.3. Sözleştiği Vakte Dikkat Etmesi.....	203
6.4. Eş ve Yakınlarına Karşı Vefâsı.....	203
6.5. Gayri Müslimlere Karşı Vefâsı.....	204
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	205
Değerlendirme Soruları.....	207

SADAKAT

İhsan Çapcıoğlu

1. Sadakat Nedir?.....	210
2. Ailede Sadakat.....	211
3. Aileden Bireye, Bireyden Topluma Sadakat.....	213
4. İnsanlar arası İlişkilerde Sadakat.....	218
Yararlanılan/Önerilen Kaynaklar.....	220
Değerlendirme Soruları.....	221
DEĞERLENDİRME SORULARININ CEVAPLARI	223
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ	225

ÖN SÖZ

Değerler, bireysel ve toplumsal yaşamlarımıza yön veren temel ölçütlerdir. Madde kadar mana ya da beden kadar ruh, nefis, akıl, zihin, kalp, gönül, ahlak ve değer zenginliğine sahip çok-boyutlu bir varlık olarak birey, sahip olduğu değerler yoluyla yaşantılarını anlamlandırmaya çalışır. Bununla birlikte, günümüzde bireyin, teknoloji tüketim toplumunun ürettiği yeni yaşam biçimleri ve standartları karşısında sadece bedensel boyuta sıkıştırılmış tek-boyutlu bir canlıya indirgenmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu yeni toplum tipinin aktörleri tarafından tasarlanan albenisi yüksek ürün ya da metalar öncelikle onun beğenisine sunulmakta ve böylece o, tüketim kültürünün araçsallaştırdığı metaları bilinçsizce tüketen, iradesi ipotekli basit bir alıcıya dönüştürülmek istenmektedir. Bu durumda, kendisine sunulanlar karşısında seçme özgürlüğü gittikçe kısıtlanan, iradesi zayıflayan, yalnızlaşan ve yabancılaşan bireyin yeniden güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda atılacak adımlar, her geçen gün anlamlı bir yaşamın değerlerinden uzaklaşan bireyi, teknoloji tüketim kültürünün sarmalından kurtarmayı amaçlamalıdır. Çünkü günümüzde bireyler ve toplumlar açısından sadece birer araç olması gereken teknoloji, servet ve çıkar elde etme gibi teknik değerler; adalet, mutluluk, sadakat, güven ve vefa gibi yüksek insani, kültürel değerlerin yerini almaya başlamış görünmektedir. Bu amaçla bireyin, hayatına yön veren temel değerlerin hiyerarşik yapısı üzerinde yeniden düşünmeye çağırılması gerekir. Elinizdeki eser, günümüz toplumları açısından etkisini gittikçe daha derinden hissettiren böylesine temel bir ihtiyaca mütevazî bir katkıda bulunma girişiminin ürünüdür.

Eser, birbirini tamamlayan temel değerlerin incelendiği bölümlerden oluşmaktadır. Eserde, değerlere ilişkin genel bir girişin ardından şükür, adalet, iffet, mutluluk, dini başa çıkma, affedicilik, güven vefa ve sadakat değerlerine ilişkin bağımsız başlıklara yer verilmiştir. Bu eserin ortaya çıkışına pek çok kişi önemli katkılarda bulundu. Onların hepsine ayrı ayrı teşekkürü zevkli bir görev biliyoruz. Kitabın hazırlık aşamasında önerileriyle önemli katkılarda bulunan,

bizi cesaretlendiren Grafiker Yayınlarının sahibi Necla Yavuz'a, özgün tasarımıyla kapak çalışmasını yapan Erdoğan Yavuz'a, mi-zanpaj ve dizgi işlemlerini titizlikle yürüten Murat Halıcı ve Murat Ünal'a, baskı aşamasındaki gayretli çalışmaları için Grafiker mat-baası çalışanlarına müteşekkir ve minnettarız. Kendilerinden yazı talebimizi büyük bir incelikle karşılayan, yazılarıyla kitabın ortaya çıkışına çok önemli katkılarda bulunan değerli bilim insanları mes-lektaşlarımız Halil İbrahim Özasma, Fatma Balcı Arvas, Fatma Çap-cıoğlu, Gülüşan Göcen, Nimet Ferah, Mehmet Akın, Sema Eryücel ve Hüseyin İbrahim Yeğin'e sonsuz teşekkürler ediyoruz. Son ola-rak çalışmanın sizlerle buluşmasına aracılık eden Grafiker Yayınları çalışanlarına şükran borçluyuz. Eserin değerler alanındaki güncel çalışmalara katkıda bulunması ve zevkle okunması dileğiyle...

İhsan Çapcıoğlu – Mualla Yıldız
Ankara, Aralık 2018